

HOMINES, FUNERA, ASTRA (HFA) – CRONICA UNUI SIMPOZION INTERNATİONAL DUPĂ ȘASE EDIȚII (2011–2017)

Este greu să prezinți un eveniment după atâtea ediții, dar, în același timp, este un parcurs care îți ajută pe organizatori să aibă o imagine de ansamblu, să vadă de unde au pornit și unde se află în prezent.

Povestea acestui simpozion a început cu trei cercetători¹ aflați la studii postdoctorale², în căutarea unei manifestări științifice internaționale care să aibă ca temă obiectul de interes a doi dintre ei, și anume arheologia funerară. Și cum astfel de manifestări nu sunt foarte frecvente, cei trei au decis să inițieze una care să servească ca platformă pentru schimbarea informațiilor și ideilor pe acest subiect. Așa a început filmul acestei manifestări științifice, din care, până în prezent, s-au derulat șase episoade, pe parcursul cărora s-au produs schimbări atât în ceea ce privește „actorii”, cât și „regizorii”, singurul lucru rămas constant fiind locul de desfășurare, și anume Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia.

Deși s-a născut din obligația contractuală de a raporta în cadrul programului de cercetare postdoctoral participarea la întruniri științifice internaționale, manifestarea a continuat, dincolo de imperativele începuturilor, în primul rând pentru că, în timp, s-a dezvoltat, oferind un real prilej de comunicare cu colegii, atât din România, cât și din alte părți ale Europei, interesați de arheologia funerară.

Organizatorii simpozionului au fost Mihai Gligor (toate cele șase ediții), Raluca Kogălniceanu (toate edițiile), Roxana-Gabriela Curcă (edițiile I–IV) și Andrei Dorian Soficaru (ediția a VI-a). Din punct de vedere instituțional, simpozionul s-a desfășurat sub tutela următoarelor instituții: Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia (care este și gazda manifestării – toate edițiile), Institutul de Arheologie din Iași (edițiile I–II), Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (edițiile III–IV), Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” din București (edițiile V–VI) și Institutul de Antropologie „Francisc I. Rainer” din București (ediția a VI-a).

Din punct de vedere financiar, simpozionul s-a autosusținut printr-o taxă de participare, al cărei rol a fost acela de a acoperi, în cea mai mare parte, cheltuielile de organizare, fiind asigurate participanților cazarea, masa pe toată perioada

---

¹ Mihai Gligor de la Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia, Raluca Kogălniceanu de la Muzeul Județean „Teohari Antonescu” din Giurgiu și Roxana-Gabriela Curcă de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

² POSDRU/89/1.5/S/61104 cu titlul „Științele sociale și umaniste în contextul dezvoltării globale – dezvoltare și implementare a cercetării postdoctorale”.

manifestării, precum și o excursie tematică și materiale informative. În vederea acoperirii tuturor cheltuielilor necesare, costurile organizării au fost suplimentate de către cei trei organizatori din fonduri proprii (edițiile I–II), din diverse granturi (grantul CNCS – UEFISCDI, proiect nr. PN-II-RU-TE-2012-3-0461 – edițiile III–V și grantul CNCS – UEFISCDI, proiect nr. PN-II-ID-PCE-2012-4-0490 – ediția a IV-a), precum și din fonduri extrabugetare aduse de M.G și R.K. de la instituțiile de care aparțin.

Primele cinci ediții au avut un ritm de desfășurare anual, după care organizatorii au decis să mărească intervalul dintre manifestări la doi ani, în vederea publicării volumelor aferente și pentru a permite cercetătorilor să pregătească din timp lucrările pentru temele speciale ale fiecărei ediții.

Simpozionul s-a axat, în general, pe prezentări orale. S-a evitat, pe cât posibil, acceptarea posterelor neînsoțite de măcar un autor, deoarece acest gen de prezentare nu ar fi dat posibilitatea purtării unor discuții pe marginea subiectului. În câteva cazuri excepționale, s-a acceptat prezentarea comunicării prin intermediul programului Skype.

De-a lungul celor șase ediții, numărul participanților a crescut, ca și diversitatea țărilor de proveniență, ocazional depășind granițele Europei. Astfel, în programul primei ediții au fost înscrise 19 prezentări, ai căror autori proveneau din patru țări europene (fig. 1/b), ediția a doua s-a bucurat de înscrierea a 16 comunicări, ai căror autori proveneau tot din patru țări europene (fig. 2/b), ediția a III-a: 15 comunicări, cu participanți din opt țări, dintre care cinci europene, la care se adaugă Canada, SUA și Georgia (fig. 3/b), ediția a IV-a: 23 de comunicări, participanții provenind din cinci țări europene (fig. 4/b), ediția a V-a: 32 de comunicări, participanții provenind din 12 țări, dintre care 11 europene (fig. 5/b), pentru ca la ediția a VI-a să fie înscrise 30 de comunicări și cinci postere, participanții provenind din 17 țări, dintre care 13 europene, la care se adaugă Rusia, Turcia, Armenia și Noua Zeelandă (fig. 6/b).

Începând cu ediția a șasea, simpozionul a beneficiat și de o pagină web proprie (<https://homines-funera-astra.ro/>), platformă care se dorește a fi dezvoltată pe parcursul edițiilor viitoare.

De asemenea, perioada acoperită de subiectele prezentărilor s-a extins de la Preistorie și Antichitate (primele ediții) până la a include și Evul Mediu, uneori fiind prezentate descoperiri care ar putea fi considerate chiar aparținând perioadei pre-moderne.

Tematica a început să fie mai restrânsă/punctuală, începând cu a doua ediție, din dorința de a concentra, de fiecare dată, discursul pe un anumit aspect al practicilor funerare.

Subiectul primei ediții (2011) a fost destul de larg, singura condiție fiind aceea ca prezentările să se axeze pe descoperiri cu caracter funerar datând din Preistorie și până în Antichitate. Subiectele abordate au variat de la prezentări generale ale unor contexte cu caracter funerar la analize aplicate. Încă de la prima ediție, manifestarea

s-a bucurat de prezența în același loc atât a arheologilor, cât și a specialiștilor în antropologie fizică, o comuniune fără de care nu se poate discuta cu adevărat despre arheologie funerară. De asemenea, o prezență, mai puțin obișnuită pentru tematica discutată, dar cu atât mai binevenită, a fost aceea a unei comunicări axate pe subiectul lexicului funerar antic.

A doua ediție a manifestării (2012) a fost marcată de o primă schimbare importantă, și anume restrângerea tematicii prezentărilor. Subiectul acestei ediții a fost „viața de după viață”, intenția inițială fiind aceea de a discuta, cu precădere, problema inventarelor funerare. Participanții au avut, însă, o viziune mai largă decât organizatorii, propunând comunicări al căror subiect a atins și alte aspecte care se încadrau în tema sugerată, cum ar fi construirea de monumente funerare impresionante (tumuli). Abordărilor tradiționale pentru o conferință de arheologie pe tema practicilor funerare li s-au adăugat câteva comunicări care s-au axat pe interpretarea textelor antice sau a unor inscripții în direcția sugerată de tema particulară a manifestării.

Ediția a treia (2013) a avut ca temă legătura dintre foc și moarte. Pe lângă prezentările care au vizat cazuri clare de incinerare din Preistorie și Antichitate, au existat și altele, care au dus la discuții mai ample pe marginea subiectului propus. Astfel, una dintre prezentări, sugestiv intitulată „Multiplele fețe ale focului. Neoliticul și focul sacru”, a îndreptat discuțiile în direcția valențelor simbolico-religioase ale acestei forțe purificatoare. O discuție a vizat aspecte lingvistice, mai precis terminologia aferentă focului în limbile greacă și latină. În sfârșit, o prezentare mai puțin obișnuită în peisajul arheologic românesc a pus în circulație rezultatele unui experiment de incinerare. Această ediție a simpozionului s-a încheiat cu o prezentare din partea Tinei Jakob, cercetător important în domeniu, care a făcut o reevaluare critică a analizei resturilor umane incinerate din contexte arheologice.

A patra ediție a manifestării (2014), prima care a extins arcul cronologic pentru a include și descoperiri medievale, și-a propus să discute două aspecte importante legate de arheologia funerară: momentul și cauza morții. Primul aspect a suscitat discuții privind datarea diverselor contexte funerare, atât prin diverse mijloace tradiționale, cum ar fi artefactele descoperite în morminte, cât și prin modalități mai puțin obișnuite, cum ar fi dispariția obiectelor de inventar funerar. Evident, dintre prezentările pe această temă nu au lipsit cele care au avut la bază datarea cu radiocarbon a oaselor umane. A doua temă a acestei ediții, cauza morții, a dus la includerea mai multor comunicări cu o componentă bioarheologică, ceea ce a întărit abordarea interdisciplinară a problemelor discutate în cadrul manifestării. Interdisciplinaritatea a fost accentuată și de prezentările devenite deja tradiționale, care analizau problematica propusă din perspectiva inscripțiilor și textelor antice.

O conturare și mai clară a manifestării s-a produs odată cu ediția a cincea (2015). Subiectul – animalele și moartea – a atras un număr foarte mare de participanți dintr-un număr la fel de mare de țări, ceea ce a impus organizarea prezentărilor pe secțiuni paralele. Comunicările s-au coagulat, prin prisma abordărilor, în trei mari

sub-teme, și anume: 1. oase de animale dezarticulate în contexte funerare umane; 2. înmormântări de animale parțiale sau întregi (asociate sau nu cu oseminte umane) și 3. prezența simbolică a animalelor în contexte funerare umane (a. figurine în morminte și b. reprezentări artistice de animale în contexte funerare și texte care discută rolul animalelor în contexte funerare). În cadrul primei sub-teme s-a discutat, printre altele, rolul oaselor de animale descoperite în morminte și în ce măsură acestea reprezintă resturi ale unui banchet funerar, ofrande de carne sau altceva, variind între reprezentări simbolice ale întregului, elemente în cadrul unei hibridizări om-animal sau resturi de la un veșmânt, de exemplu. În cadrul celei de-a doua sub-teme, au fost prezentate cazuri de înmormântări de câini, porci, vite, cai și o vulpe. De asemenea, s-a discutat, de la caz la caz, rolul animalelor drept însoțitori ai omului după moarte, companioni iubiți ai omului pe timpul vieții sau obiecte ale unor sacrificii. A treia sub-temă, care a vizat prezența simbolică a animalelor în contexte funerare, a adus în discuție figurinele descoperite în morminte și interpretate, printre altele, drept jucării sau companioni. Au mai fost prezentate și discutate reprezentări de animale pe sarcofage, pe pereții camerelor funerare sau în textele antice care vorbesc despre aspecte funerare.

Ultima ediție de până acuma, a șasea (2017), a adus în discuție un subiect dezbătut deseori în cadrul manifestărilor de profil: copiii și moartea. Deși numărul de prezentări a fost la fel de mare ca la ediția precedentă, la solicitarea participanților, care doreau să aibă posibilitatea să audieze toate prezentările, s-a renunțat la organizarea pe sesiuni paralele. Datorită noului co-organizator inclus în echipă, manifestarea a beneficiat de o prezență numeroasă și activă de bioarheologi, ridicând astfel cu mult nivelul discuțiilor. O noutate în structura manifestării a constituit-o prezența unei prelegeri de deschidere, din partea unei cunoscute specialiste în subiectul conferinței, Siân E. Halcrow din Noua Zeelandă. S-a discutat problema sub-reprezentării copiilor în contextele funerare și numeroase aspecte ale înmormântărilor de sub-adulți în diverse zone și din perioade diferite. Prezența numeroasă a bioarheologilor a adus în față și alte subiecte legate de copii care, fără a fi direct legate de sfera funerară, au fost facilitate de aceasta. După cum este bine cunoscut, analiza resturilor osteologice umane poate oferi informații valoroase nu numai cu privire la practicile funerare (prin prisma contextului descoperirii), dar și cu privire la modul în care indivizii respectivi au trăit. Astfel, numeroase prezentări s-au axat pe problemele de sănătate ale copiilor (malnutriție, deficit de vitamine, markeri de stres, anemie, scorbut etc.) sau pe probleme survenite la naștere. Printre subiectele abordate s-au numărat cel al amuletelor puse în morminte de copii din mezoliticul nord-european și cel al sicriilor pentru copii din Evul Mediu târziu polonez. Acestor abordări li s-a adăugat și una din perspectivă sociologică, în cadrul căreia au fost analizate și comparate epitafuri din epoca romană și din secolul al XIX-lea într-o încercare de a discuta gradul de afectivitate părintească exprimat de acestea *versus* realitatea vieții de copil din perioadele respective. Tot cu ocazia acestei

ultime ediții s-a dezvoltat secțiunea de postere, care s-a bucurat de o prezență modestă numeric, însă cu potențial de dezvoltare pe parcursul edițiilor viitoare.

Demersul de a crea o reală platformă de discuție pe subiecte legate de arheologia funerară nu ar fi fost cu adevărat complet fără publicarea volumelor aferente fiecărei ediții. Până în prezent au apărut două dintre acestea (primul în 2012, în seria BAR International Series și al doilea în 2015, în seria Archaeopress Archaeology) (fig. 7), ambele la o editură de prestigiu – Archaeopress – din Oxford. Volumele au fost editate de organizatorii primelor două ediții, la care s-a adăugat ajutorul lui Susan Stratton, în ceea ce privește partea de corectură a limbii engleze. În prezent, următoarele două volume sunt în lucru, preconizându-se apariția volumului al treilea în 2018 și a celui cu lucrările prezentate la ultima ediție în cursul anului 2019.

LISTA COMUNICĂRILOR ÎN ORDINEA ÎN CARE AU FOST SUSȚINUTE

Ediția I: „Homines, Funera, Astra. Internațional Symposium on Funerary Anthropology”, June 5–8, 2011, “1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia (fig. 1/a)

- Valentin-Codrin CHIRICA, Vasile CHIRICA – *La Spiritualité des enterrements paléolithiques: pièces d'art mobilier et de parure, déposées comme des offrandes.*
- Adina BORONEANȚ, Clive BONSALE – *Burial Practices in the Iron Gates Mesolithic.*
- Mihai GLIGOR, Mariana ROȘU, Viorel PANAITESCU – *Bioarchaeological inferences from Neolithic human remains at Alba Iulia – Lumea Nouă (Romania).*
- Raluca KOGĂLNICEANU, Alexandru MORINTZ – *The funerary space in the Hamangia culture. Possible location choices for the burial area.*
- Susan STRATTON, Dušan BORIĆ – *Gendered bodies and objects in the mortuary domain: Comparative analyses of Durankulak cemetery.*
- Raluca KOGĂLNICEANU, Monica MĂRGĂRIT – *Shell adornments in the Hamangia culture.*
- Cătălin LAZĂR, Gabriel VASILE, Theodor IGNAT – *Some observations about Eneolithic cemetery from Sultana – Malu Roșu (Southeast Romania): traditions, rules and exceptions.*
- Dimitar CHERNAKOV – *Late Chalcolithic foundation burial of a child in Kosharna Tell.*
- Ladislav ŠMEJDA – *The patterns of grave disturbances at the prehistoric cemetery of Holesov, Czech Republic.*
- Gheorghe LAZAROVICI – *Fleshing. Case study: Tureni – Tumulul Mare (Cluj County).*
- Cristian SCHUSTER, Alexandru MORINTZ, Raluca KOGĂLNICEANU – *Funerary monuments on the A2 Highway (Cernavoda-Medgidia segment). Case study: Tumulus no. 3.*
- Angela SIMALCSIK, Bogdan Petru NICULICĂ – *The tumular necropolis from Adâncata-Imaș, Suceava County. The results of the anthropological analysis.*
- Vitalie BĂRCĂ – *Funerary rite and rituals of the early Sarmatians (2nd-1st centuries BC) on the territory between the Don River and the Danube mouths.*

- Michael VICKERS – *Coins and pebbles from the Anglo-Georgian excavations at Pichvnari.*
 Dan APARASCHIVEI, Mihaela IACOB, Andrei SOFICARU, Viorica VASILACHE –
*Aspects of everyday life reflected in the funerary discoveries from Ibida (Slava Rusă,
 Tulcea County).*
 Alexander RUBEL, Andrei SOFICARU – *Child burials in Roman Dobrudja. Report on work
 in progress: The Situation at Ibida (Slava Rusă).*
 Irina Adriana ACHIM – *Sépultures d'enfants dans les nécropoles romaines et tardo-romaines
 en Dobroudja. Quelques réflexions.*
 Roxana-Gabriela CURCĂ – *Lexique funéraire antique concernant l'espace carpato-pontique*
 Vlad-Andrei LĂZĂRESCU – *Sacrificial rites or "simply" burials? New approaches in Early
 Migration Period spiritual life.*

**Ediția a II-a: „Homines, Funera, Astra. Internațional Symposium on Funerary
 Anthropology”: The Archaeology of Death in Ancient Times. *Life beyond Life?*,
 23–26 September 2012, “1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia (fig. 2/a)**

- Valentin-Codrin CHIRICA, Vasile CHIRICA – *Vivre et mourir dans le paléolithique du
 monde: les communautés humaines et leur environnement.*
 Adina BORONEANȚ, Clive BONSALL – *Grave goods in the Iron Gates Mesolithic. Identity
 and inclusion.*
 Sanda BĂCUEȚ-CRIȘAN – *Neolithic Cremation Graves and Funerary Inventory from Porț
 „Corău” (Sălaj County, Romania).*
 Mihai GLIGOR, Mariana ROȘU – *Neolithic tools of human bones for the other world?*
 Raluca KOGĂLNICEANU – *Cutting and carving polished stone tools as grave goods in the
 Hamangia cemetery from Cernavodă.*
 Kathleen MCSWEENEY, Krum BAČVAROV – *Isolated Human Remains from Chalcolithic
 non-funerary contexts in Bulgaria.*
 Cătălin LAZĂR, Mădălina VOICU – *Distorsion of archaeological realities: identities through
 grave goods.*
 Mădălin VĂLEANU – *Death beyond life. The problems regarding the reinterpretation and
 reconsideration of some old anthropological discoveries. Study case: Cucuteni-Cetățuie
 and Cosăuți.*
 Tibor-Tamás DARÓCZI – *Contributions to the interpretations of metal objects in funerary
 contexts of the Copper and Bronze Age of the Eastern Carpathian Basin.*
 Doru BOGDAN, Mihai GLIGOR – *Bronze Age burial mounds – family crypt or public
 cemetery?*
 Vitalie BÂRCĂ – *Remarks on the emergence and distribution within the Sarmatian
 environment of the graves' ditch-surrounding custom.*
 Manana ODISHELI – *Burying the dead in Georgian Iberia in Roman times.*
 Alexander RUBEL – *Afterlife and the Living. The Arginusae Trial and the omission of burying
 the dead.*
 Kirsty MCLEOD, Hannah J. O'REGAN, David M. WILKINSON – *Romano-British cave
 burials: A case study from Northern England.*

Violeta-Maria RĂILEANU – *Récit de vie behind the funerary texts. A few remarks on CIL VI 3914 (= IDRE 27).*

Lucrețiu MIHAILESCU-BÎRLIBA, Roxana-Gabriela CURCĂ – *Lebenserwartung in Moesia Inferior und in Scythia Minor. Ein Vergleich.*

Ediția a III-a: „Homines, Funera, Astra. Internațional Symposium on Funerary Anthropology”: Death and Fire in Ancient Times, 15–18 September 2013, “1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia (fig. 3/a)

Vasile CHIRICA, Valentin-Codrin CHIRICA – *Vivre et mourir en Préhistoire. L’Homme et le Feu chez les Gravettiens de l’Europe.*

James S. OLIVER, Suellen C. GAULD, Sarah W. KANSA – *Ritual Cannibalism and Feasting at Domuztepe, Late Neolithic Mesopotamia.*

Raluca KOGALNICEANU, Angela SIMALCSIK – *Traces of fire on the human remains from the Hamangia cemetery at Cernavoda.*

Bogdan Petru NICULICĂ, Sergiu POPOVICI – *Occurrence and forms of manifestation of the incineration in the northeastern Carpathian space.*

Andrzej PELISIAK – *Landscape of the living and the landscape of the dead. Long barrows: fire in the mortuary practices of Funnel Beaker cultures communities in Polish lowland.*

Daria LOŽNJAK DIZDAR, Petra RAJIĆ ŠIKANJIĆ, Zrinka PREMUŽIĆ, Tajana TRBOJEVIĆ VUKIČEVIĆ – *Unusual cremation practice from the prehistoric site of Dolina, Croatia.*

Sanda BĂCUEȚ-CRIȘAN – *Multiple faces of fire. Neolithic and sacred fire.*

Mihai GLIGOR, Kirsty McLEOD – *A Secondary Cremation of Human Remains at Alba Iulia-Lumea Nouă Neolithic Settlement (Romania).*

Sanda BĂCUEȚ-CRIȘAN, Mihai GLIGOR – *Inhumation versus Cremation in Romanian Neolithic. Why they did it?*

Alex RUBEL – *Patterns of infant-burials. Infant burials in Iron Age Europe in the ethnographical context of deviant burials, incineration and inhumation.*

Mario NOVAK, Smiljan GLUŠČEVIĆ – *Bioarchaeological study of the cremation burials from the Roman period necropolis of Zadar-Relja – taphonomic characteristics, demographic profiles and pathological changes.*

Michael VICKERS, Amiran KAKHIDZE – *Evidence for funerary feasts in the Greek necropolis at Pichynari.*

Roxana-Gabriela CURCĂ – *Terminology of fire in Greek and Latin.*

Cătălin LAZĂR, Adrian BĂLĂȘESCU, Theodor IGNAT (Museum of Bucharest, Romania), Ciprian ASTALOȘ – *An experimental study of the effects of environmental conditions, time factor, and fire temperatures on the cremated bones and artifacts.*

Tina JAKOB, Bisserka GAYDARSKA – *‘Up in Flames’ – A critical evaluation of the analysis of cremated human remains from archaeological contexts.*

Ediția a IV-a: „Homines, Funera, Astra. Internațional Symposium on Funerary Anthropology”: Time and Cause of Death from Prehistory to Middle Ages, 21–23 September 2014, “1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia (fig. 4/a)

- Sanda BĂCUEȚ-CRIȘAN – *The red line – funeral inventory.*
- Alexandra ANDERS – *The times of their death – burials from a Late Neolithic settlement in Polgár-Csőszhalom (NE-Hungary).*
- Katalin SEBŐK – *Layers of formality: social, cultural and cognitive relations of funerary practices in the Late Neolithic of the Great Hungarian Plain.*
- Mihai GLIGOR, Kirsty McLEOD, Lynsey TOASE, Călin ȘUTEU, Doru BOGDAN – ‘A Ditch in Time’: *A Bioarchaeological Analysis of the Human Skeletal Remains Discovered at Alba Iulia-Lumea Nouă (Romania).*
- Susan STRATTON, Seren GRIFFITHS, Raluca KOGĂLNICEANU, Angela SIMALCSIK, Cristian-Eduard ȘTEFAN, Valentin DUMITRAȘCU, Alexandru MORINTZ, Tom HIGHAM, Dušan BORIĆ and Alasdair WHITTLE – *The earliest Neolithic cemetery in south-east Europe? A formally modelled chronology for Cernica, Romania.*
- Cătălin LAZĂR, Mihai FLOREA, Gabriel VASILE, Ionela CRĂCIUNESCU, Theodor IGNAT – *One cemetery, two moments in time. The case of Sultana-Malu Roșu cemetery.*
- Bianca PREDA – *Pit-Grave burials in the plains of Northern Wallachia: burial rite, grave goods and relative and absolute chronologies.*
- Tatjana TKALČEC – *Coin finds at Crkvari-St. Lawrence church site (Northern Croatia) as terminus ante quem non for funerary features.*
- Siniša KRZNAR – *Can the position of the forearms serve as a dating determinant in medieval and early modern cemeteries on the territory of the northern Croatia?*
- Natalie MURTON, Ellenor MILLICAN – *Analysis of trauma to determine cause of death in human skeletal remains. Case studies from Great Britain.*
- Claudia RADU, Norbert SZEREDAI, Cătălin DOBRINESCU, Octavian POPESCU – *Applying a biocultural approach in the reconstruction of the formation of a funerary assemblage from a Bronze Age barrow from Constanța County, Romania.*
- Norbert SZEREDAI, Claudia RADU, Cătălin DOBRINESCU – *Mortality and morbidity profiles for a non-adult sample from the Early Medieval necropolis of Mireasa (Constanța County, Romania).*
- Luminița ANDREICA – *Meeting a medieval community of Bizere Monastery (Romania): lifestyle, occupation and nutritional status.*
- Monica DRAGOSTIN – *Unwilling to survive freedom: the historical representation of Decebalus’ suicide.*
- Alexander RUBEL – *Mors praematura. The causes of death in inscriptions from the Roman Empire.*
- Lucrețiu MIHAILESCU-BÎRLIBA – *La mortalité des légionnaires en Mésie Inférieure.*
- Kai BRODERSEN – *The Critical Years of Life: Censorinus on the Right Time of Death.*
- Irina Adriana ACHIM – *Mort violente « pro Christi nomine » : considérations sur le dossier des martyrs de la Scythie.*
- George BODI, Loredana SOLCAN, Luminița BEJENARU – *Is there such a time as a time of death? Thoughts on a possible reconstruction of the attitude towards death of the Cucuteni population.*

- Sorin-Cristian AILINCĂI, Mihai CONSTANTINESCU – *Living with the dead. Burials in Early Iron Age settlement at Enisala–Palanca, Tulcea County (Southeastern Romania).*
- Corina BORȘ, Luciana RUMEGA-IRIMUȘ, Gabriel VASILE, Marius ILIE – *New evidence on the funerary phenomena of the Middle Hallstatt period in Transylvania. The collective grave from Tărtăria – Podu Tărtăriei vest.*
- Gabriel BĂLAN – *First Iron Age burials at Gelmar (Hunedoara County, Romania).*

Poster:

- Juraj BELAJ, Filomena SIROVICA – *Disappearance of grave goods: Changes in Burial Practices in 14th century Ivanec, Croatia.*

Ediția a V-a: „Homines, Funera, Astra. Internațional Symposium on Funerary Anthropology”: Death and Animals from Prehistory to Middle Ages, 18–21 October 2015, “1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia (fig. 5/a)

Session 1: Disarticulated animal bones in human funerary contexts

- Sabin Adrian LUCA, Anamaria TUDORIE – *Life subject to rituals. Abandonment ceremonial, the “Closure” of the site.*
- Mihai GLIGOR, Kirsty MCLEOD, Alison CARNELL – *Human Skulls and Faunal Remains from Alba Iulia-Lumea Nouă Eneolithic Settlement (Romania).*
- John CHAPMAN – *THE HUMAN ZOO – Hamangia animals, humans and monsters.*
- Raluca KOGĂLNICEANU, Valentin DUMITRAȘCU, Adrian BĂLĂȘESCU – *Food or not food? This is the question. A contextual analysis of animal bones found in the Hamangia cemetery from Cernavoda, Romania.*
- Cătălin LAZĂR, Adrian BĂLĂȘESCU, Theodor IGNAT – *Bioarchaeological data about a secondary burial from the Sultana - Malu Roșu cemetery (Romania).*
- Luminița BEJENARU, Angela SIMALCSIK, Ion TENTIUC, Valeriu BUBULICI – *Remains of bear-skin in a cremation burial of late Iron Age, discovered in Mana-Orhei (Republic of Moldova).*
- Andrei SOFICARU, Claudia RADU, Mariana PROCIUC, Ștefan HONCU – *Humans and animals in the same pit. Preliminary results regarding the burial M 141 from Slava Rusă.*
- Charilaos Ev. GOUIDIS, Eirini K. TEKIDOU – *Shells and Shellsherds in Greek Region Graves During Classical and Hellenistic Times.*
- Kirsty MCLEOD, David M. WILKINSON, Hannah J. O’REGAN – *Romano-British burial practices: An examination of the human skeletal remains recovered from the Dog Hole Cave, Haverbrack, Cumbria.*
- Anita Rapan PAPEŠA, Tajana TRBOJEVIĆ-VUKIČEVIĆ, Zrinka PREMUŽIĆ – *Holy Cow: the case of bovine calcaneus in Late Avar cemetery Nuštar in Eastern Croatia.*

Session 2: Whole/partial animal burials (with or without human burials associated)

- Adina BORONEANȚ, Clive BONSALL, Monica MĂRGĂRIT – *Man’s best friend(s)? Animals in the Iron Gates Mesolithic/Early Neolithic transition.*

- Alexandra ANDERS – *The dog and its owner – a burial from a Late Neolithic settlement in Polgár-Csőszhalom (NE Hungary).*
- Andrzej PELISIAK, Ewa CYGAN – *Cattle in mortuary practices of the Late Neolithic communities in north-central Europe. The Globular Amphorae Culture.*
- Maja PASARIĆ, Jacqueline BALEN – *Pigs in Eneolithic burial practices.*
- Boris KRATOFIL, Maja KRZNARIĆ ŠKRIVANKO – *Chalcolithic burial pit from Vinkovci, Croatia.*
- Theodor TODOROV – *Dog grave from EIA settlement (site 25, Trakia HW).*
- Irina SHRAMKO – *Dog in the cult practices of the inhabitants of Bilsk hillfort from the Early Iron Age.*
- Stanislav ZADNIKOV – *Animal sacrifices in the religious practice of the population in the left bank of the Dnieper forest steppe Scythian epoch.*
- Darejan KACHARAVA, Michael VICKERS – *Slaves, horses and dogs in 5th and 4th century BC burials in Colchis.*
- Alexander RUBEL – *Childerich's Horses. Animal Burials in the Germanic World until the Early Middle Ages.*
- Zoltán TÓTH – *Sacrificial animals in the late Avar period in the Carpathian Basin.*
- Sofija PETKOVIĆ, Jelena BULATOVIĆ, Dragica BIZJAK – *Woman-fox burial: an evidence for special relationship and funerary practice at the necropolis of Slog-Ravna, Serbia.*

Session 3a: Symbolic presence of animals in funerary contexts: Figurines in graves

- Sanda BĂCUEȚ-CRIȘAN – *The guardians.*
- Mihaela SIMION, Cătălina-Mihaela NEAGU, Decebal VLEJA, Ionuț BOCAN – *Figurine discovered in a Funerary Context at Alburnus Maior.*
- Anita VASILKOVA-MIDOSKA – *MUTE COMPANIONS: Terracotta figurines of animals as grave offerings on the territory of Republic of Macedonia.*
- Liana OȚA – *Animal-toys in Roman graves found in Moesia Inferior.*
- Corina BORȘ – *A chariot to the Gods? The miniature votive chariot from Bujoru and its possible cult meanings.*

Session 3b: Symbolic presence of animals in funerary contexts: Artistic representations and texts

- András PATAY-HORVÁTH – *Animal ceremonialism and the origins of the ancient Olympic Games.*
- Elena Roxana ASĂNDOAE, Savvas PETRIDIS, Sofia ANASTASIOU – *The Role of Animal Depictions on Klazomenian Sarcophagi. Funeral harbingers or simple ornaments?*
- Ewa CYGAN – *Cattle on wall paintings in private tombs in Western Thebes during the 18th dynasty.*
- Irina ACHIM – *Animalistic representations in Late Antiquity funerary contexts at the Lower Danube.*
- Gábor KALLA – *Where have all the animals gone? Contradictions between a Neo-Assyrian funerary ritual and the archaeological data.*

Ediția a VI-a: „Homines, Funera, Astra. Internațional Symposium on Funerary Anthropology”: Death and Children from Prehistory to Middle Ages, 15–18 October 2017, “1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia (fig. 6/a)

- Siân E. HALCROW – *New directions in child bioarchaeology: the maternal-infant nexus.*
- Andrej A. EVTEEV – *A method for assessing the age-at-death of infants based on craniofacial measurements.*
- Adina BORONEANȚ – *Mesolithic childhood – a view from the Iron Gates.*
- Maja PASARIĆ – *Childhood charms. Animal remains and representations from Mesolithic child burials in Northern Europe.*
- Raluca KOGĂLNICEANU – *Where are the children? The case of the Late Neolithic Hamangia cemetery from Cernavodă – Columbia D, Romania.*
- Lumița BEJENARU, Angela SIMALCSIK, Lăcrămioara Elena ISTINA – *New-born and deer remains in a pit of the prehistoric site from Fulgeriș (Bacău County, Romania).*
- Mario NOVAK, Ivor JANKOVIĆ, Jacqueline BALEN, Hrvoje POTREBICA – *Childhood health in the Copper Age. An example from Potočani, northern Croatia.*
- Andrzej PELISIAK – *Where are the children? Late Neolithic barrows in the landscapes of the Polish Carpathians.*
- Marina KARAPETIAN, Ruzan A. MKRTCHAN, Hasmik G. SIMONYAN – *Analysis of spine ‘stress’ markers in subadults from Lchashen Late Bronze Age archaeological site in Armenia.*
- Nataliya BEREZINA, Katharina FUCHS, Corina KNIPPER, Sabine REINHOLD, Julia GRESKY – *Malnutrition and vitamin deficiency: childhood scurvy and anemias in Bronze Age populations of North Caucasus.*
- Nadia PEZZULLA – *Ancient Near Eastern pediatrics: children health and causes of death from the archaeological context and the medical texts collections.*
- Gabriel BALTEȘ, Ana FETCU, Mihai GLIGOR – *Infant burials from the Scythian necropolis at Sâncrai (Alba County), Romania.*
- Michael VICKERS – *Some child burials at Pichvnari, Georgia.*
- Tanya SLOBODYAN – *Child burials in the cemeteries of the La Tène and Early Roman periods. Perspectives on cremated burials.*
- Liana OȚA – *About Sarmatian children graves in Wallachia and Moldavia.*
- Bebina MILOVANOVIĆ, Ilija DANKOVIĆ – *Characteristics of funerary ritual for children in the necropoles of Viminacium.*
- Sofița PETKOVIĆ, Nataša MILADINOVIĆ-RADMILOVIĆ – *Health status of children in Timacum Minus, Dacia Ripensis (eastern Serbia).*
- Ksenija ĐUKIĆ, Nataša MILADINOVIĆ-RADMILOVIĆ, Tamara PAVLOVIĆ – *A double burial in the Medieval Avarian necropolis of Čik (Serbia): a grave of a mother and a baby.*
- Zsófia RÁCZ, Tamás SZENICZEY – *Children of the Avars. Children graves of the 6th-8th century cemeteries of Kölked (South-West Hungary).*
- Anastasia BROZOU, Clair RICHARDSON, Mihai GLIGOR – *Childbirth complications in the Early Middle Ages: a case study of skeletal remains from the Migration period in Transylvania.*
- Nataša ŠARKIĆ, Sofia ZDRAL, Vesna BIKIĆ, Saša REDŽIĆ – *Child mortality during the Middle Ages at Viminacium (Serbia).*

- Marta LICATA, Paola BADINO, Adelaide TOSI, Chiara ROSSETTI – *The ritual of the tile in the Northwester Lombardy cemetery areas. A particular burial practice of children.*
- Alexander RUBEL – *Is affective parenthood a modern invention? A reassessment of modern Sociology of Childhood against the background of epitaphs for children from the Roman Empire and from the 19th century.*
- Magdalena KRAJEWSKA, Tomasz KOZŁOWSKI – *Skeletal growth and development of the children from Vistula Pomerania and Kuyavia (Poland) in the Middle Ages and modern times as a measure of the state of health and standard of living.*
- Alexandra KOZAK – *Children of the Old Kyiv. Vestiges of diseases on the bones from Medieval and Postmedieval town.*
- Željka BEDIĆ, Siniša KRZNAR, Kristina TURKALJ, Mario ŠLAUS – *The life of children in the area of Medieval and Early Modern Podravina - a bioarchaeological view of the village of Torčec.*
- Vasilica-Monica GROZA, Luminița BEJENARU, Daniel GARVĂN – *Child death in Middle Ages: medieval necropolis discovered at Piatra Neamț-Dărmănești (Neamț County, Romania).*
- Magdalena MAJOREK – *Case study of modern children coffins from archaeological explorations (Poland).*
- Andrei Dorian SOFICARU – *A child burial from Slava Rusă (Romania) – an osteobiographical profile.*
- Andrei MĂGUREANU, Angela SIMALCSIK, Raluca KOGĂLNICEANU – *Late Medieval children graves in Southern Romania: the case from Călugăreni, Giurgiu County.*

Postere:

- Aura PICCIONI – *Children, sacrifice, and the house: the case study of Archaic Italy.*
- Charilaos Ev. GOUIDIS, Eirini K. TEKIDOU – *Children's burials of Byzantine period from excavations of Thessaloniki.*
- Antónia MARCSIK, Sándor GULYÁS, Csilla BALOGH, Yvett KUJÁNI, Tamás HAJDU – *Physical anthropological analyses on human remains from the Migration Period in Maros valley, SE Hungary.*
- Michela STEFANI – *The infant's grave in the Foro della Pace in Rome.*
- Tamás HAJDU, Antónia MARCSIK, Tamás SZENICZEY, Krisztián KISS, Zsolt BERNERT, Péter ZÁDORI, Krisztina BUCZKÓ, Zsolt DALLOS, István DÓDONY, Krisztina TAKÁCS-VELLAI, Erika MOLNÁR – *Paleoontological research on historical populations from the Carpathian Basin.*

Raluca Kogălniceanu*, Mihai Gligor**

* Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București; e-mail: raluca.kogalniceanu@gmail.com.

** Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia; e-mail: mihai.gligor@uab.ro.

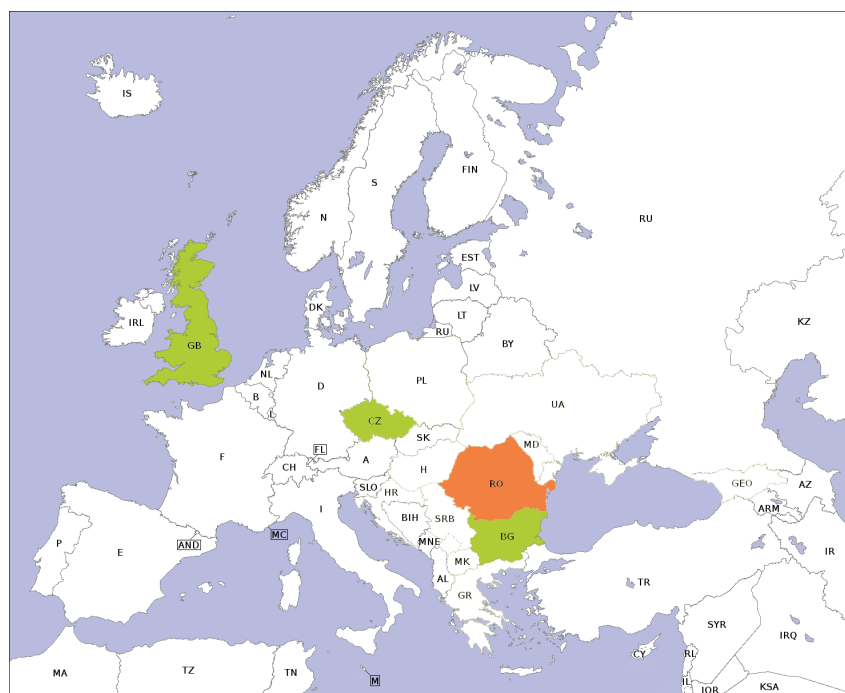

Fig. 1. Ediția I: coperta volumului de rezumate (a) și țările de proveniență a participanților (b).

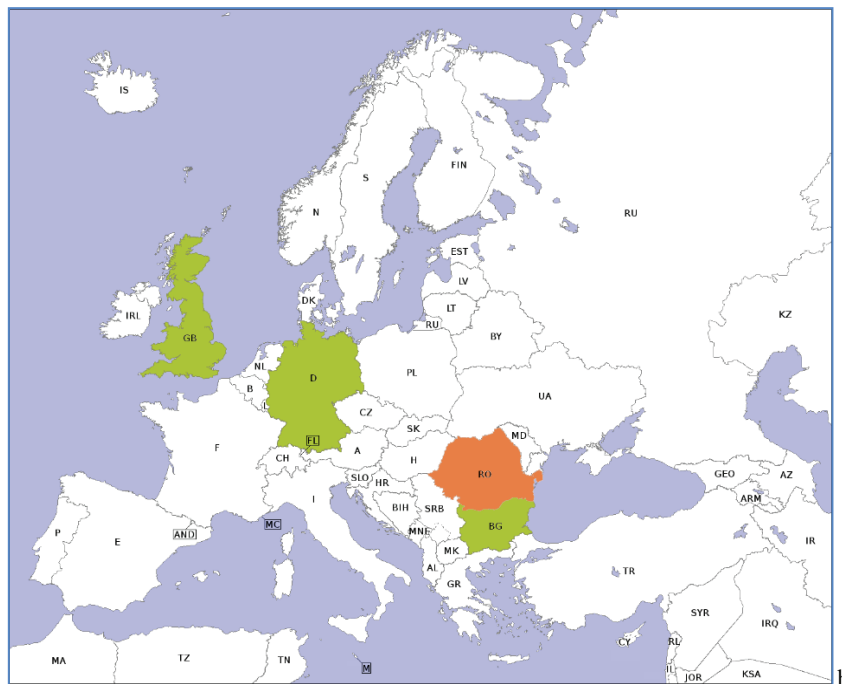
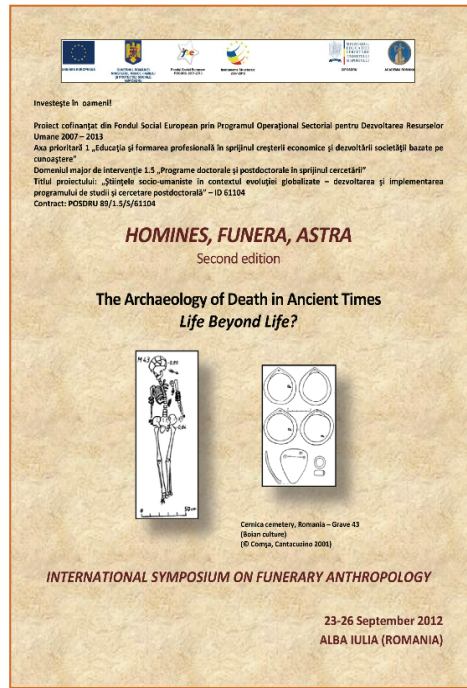

Fig. 2. Ediția a II-a: coperta volumului de rezumate (a) și țările de proveniență a participanților (b).

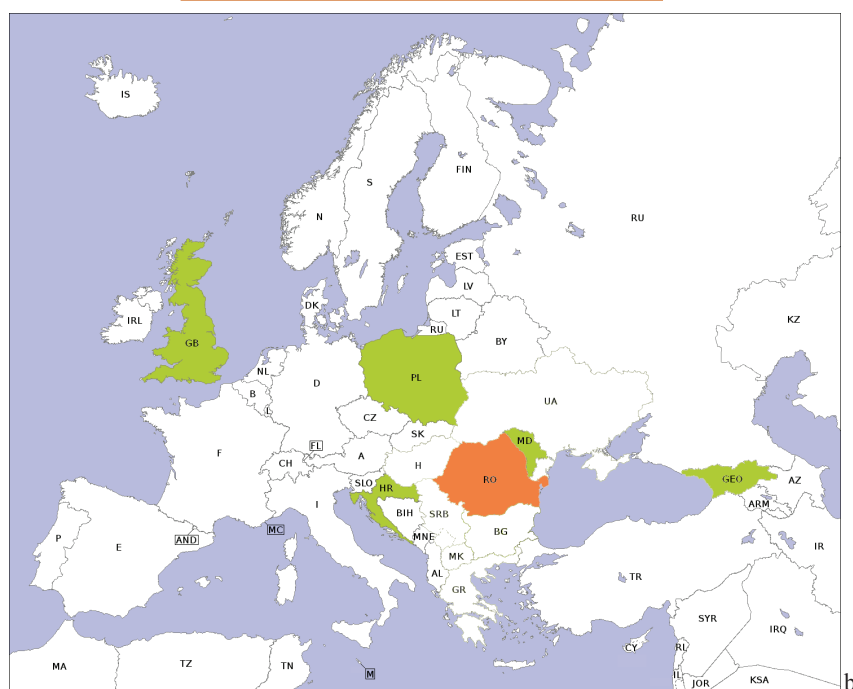

Fig. 3. Ediția a III-a: coperta volumului de rezumate (a) și țările de proveniență a participanților (b).

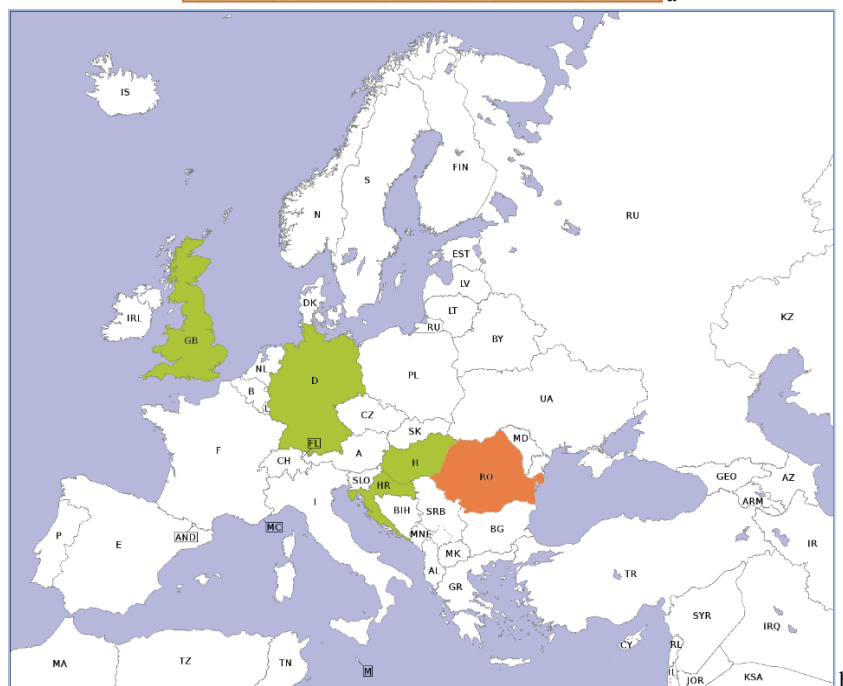
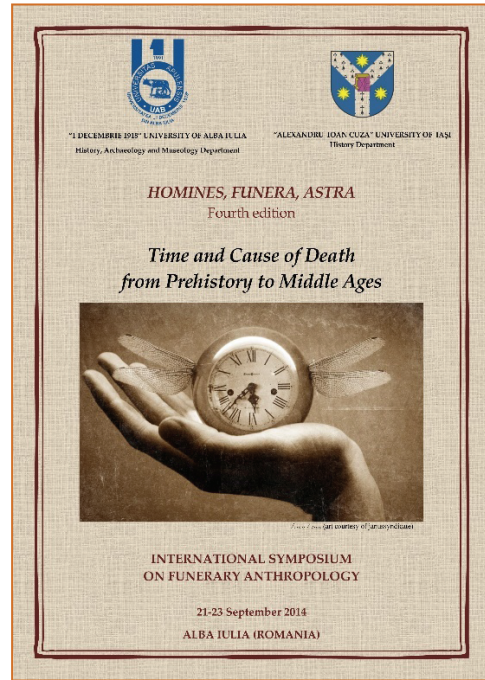

Fig. 4. Ediția a IV-a: coperta volumului de rezumate (a) și țările de proveniență a participanților (b).

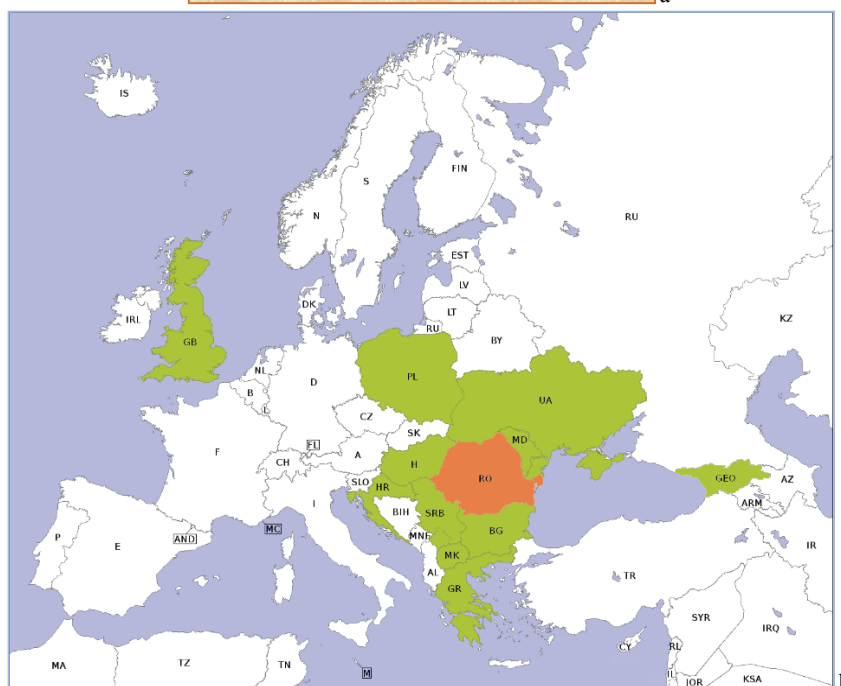
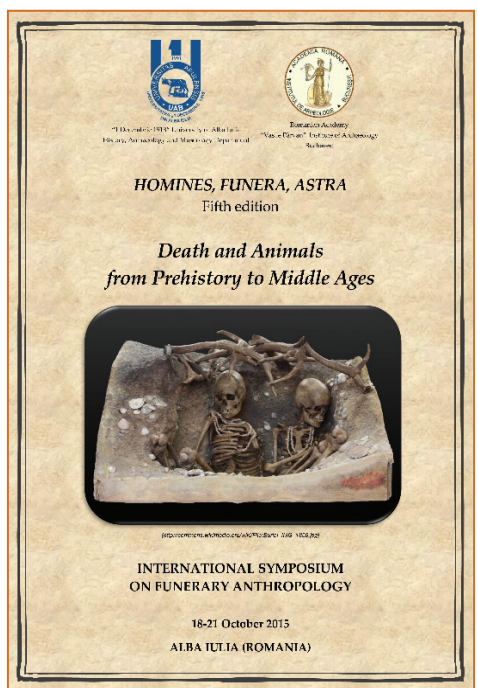

Fig. 5. Ediția a V-a: coperta volumului de rezumate (a) și țările de proveniență a participanților (b).

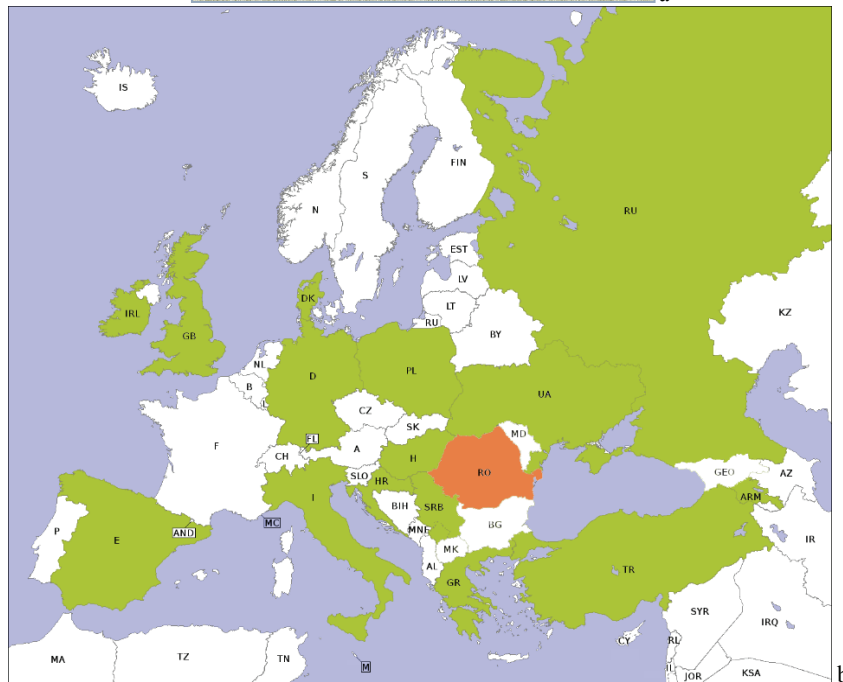
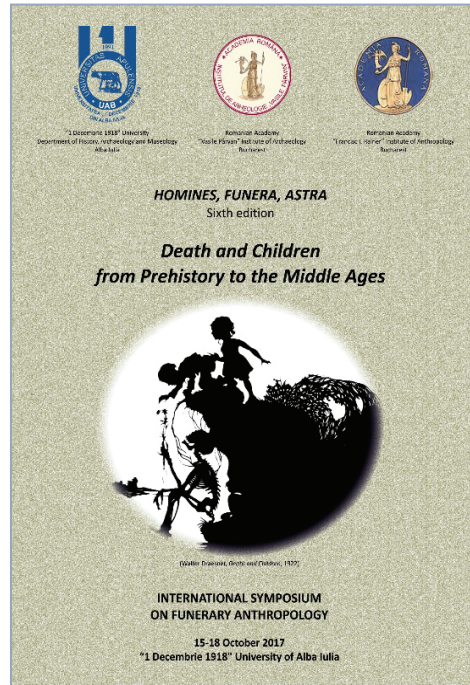

Fig. 6. Ediția a VI-a: coperta volumului de rezumate (a) și țările de proveniență a participanților (b).

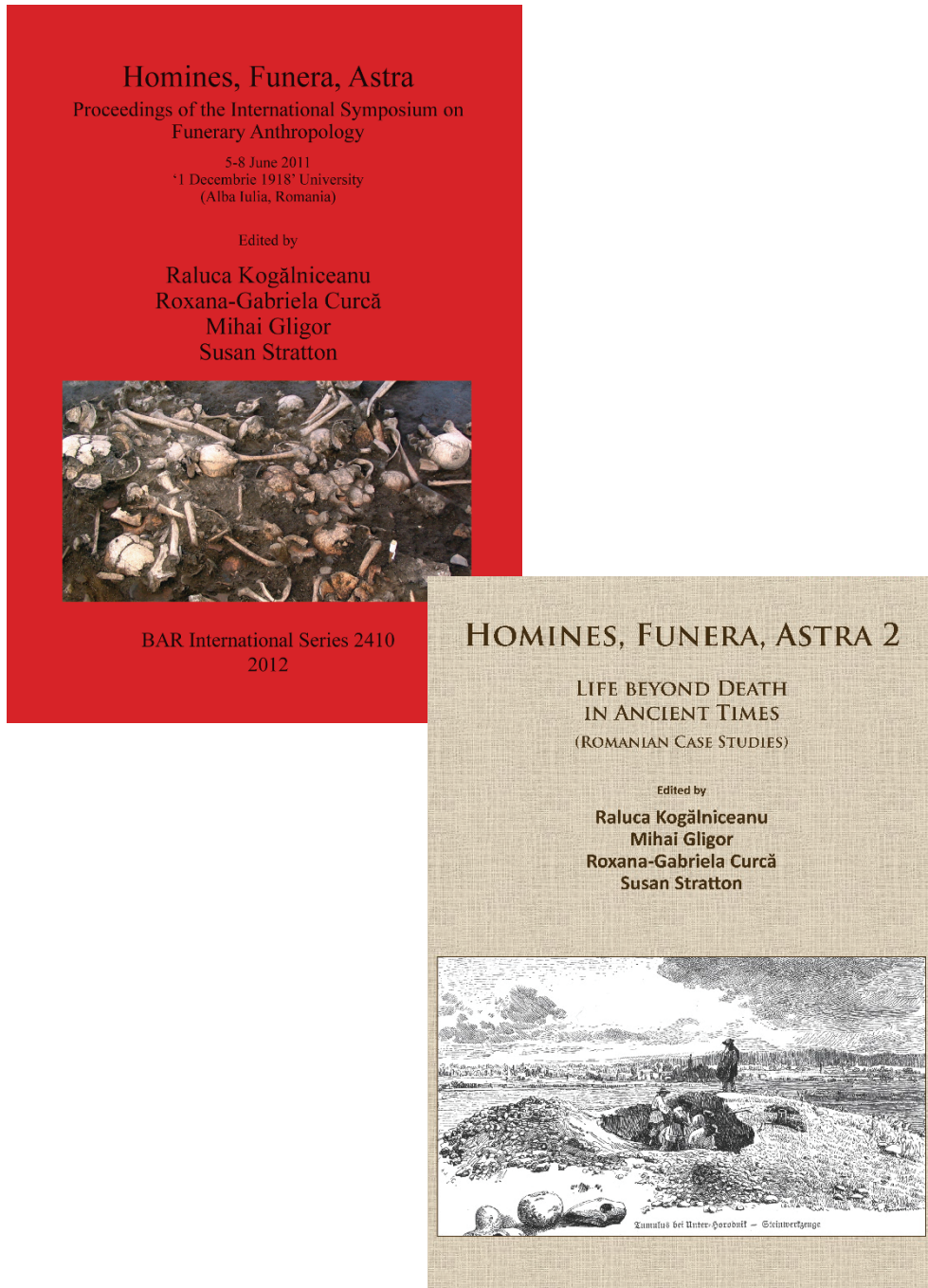

Fig. 7. Primele două volume apărute la Archaeopress, Oxford.

